

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-152

08.09.2017

Голові Вищого спеціалізованого
суду України з розгляду цивільних і
кримінальних справ

ГУЛЬКУ Б.І.

Шановний Борисе Івановичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Вілкула О. Ю., оголошений на засіданні Верховної Ради України 8 вересня 2017 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додатки: депутатський запит на 6 арк. у 1 прим.;
матеріали на 39 арк. - тільки адресату.

З повагою

А. ПАРУБІЙ

152

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

вих. № 1709061

від 6 вересня 2017 р.

Голові Верховного Суду України
Романюку Я.М.

01043, м. Київ; вул. П. Орлика, 8

Голові Вищого спеціалізованого Суду
України з розгляду цивільних і
кримінальних справ
✓ Гульку Б.І.

01043, м. Київ; вул. П. Орлика, б. 4-А

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

в порядку ст. 15 Закону України «Про статус народного депутата України»

Щодо узагальнення судової практики та надання роз'яснення процесуальних норм розгляду трудових спорів в судах з огляду на положення ратифікованої Верховною Радою України Конвенції Міжнародної Організації Праці № 158

Шановний Ярославе Михайловичу!

Шановний Борисе Івановичу!

Після опублікування правової позиції Верховного Суду України за результатами перегляду Ухвал Вищого спеціалізованого суду України щодо строків та забезпечення доказів в трудових спорах почастишали

звернення громадян стосовно захисту своїх Прав визначених ст. 43 Конституції України в зв'язку з розбіжностями в правових позиціях ВСУ та розгляду судами трудових спорів.

Правова позиція Верховного Суду України в подібних правовідносинах, викладена в Постанові від 06 квітня 2016 року по справі № 6-409цс16, де зазначено, що:

«Відповідно до статті 234 КЗпП України у разі пропуску з поважних причин строків, установлених статтею 233 цього Кодексу, суд може поновити ці строки.

Встановлені статтями 228, 223 КЗпП України строки звернення до суду застосовуються незалежно від заяви сторін. У кожному випадку суд зобов'язаний перевірити і обговорити причини пропуску цих строків, а також навести у рішенні мотиви, чому він поновлює або вважає неможливим поновити порушений строк.»

[http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B934F3E77494C67EC2257F96003B5CA6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B934F3E77494C67EC2257F96003B5CA6)

Із зазначеної правової позиції та норм чинного законодавства України вбачається, що суддя встановлює обставини порушеного Права працівника в тому числі і строки подачі позовної заяви.

В цивільному законодавстві при розгляді трудових спорів існує презумпція вини роботодавця. Згідно ст. 4 Конвенції МОП № 158 трудові відносини з працівниками не припиняються, якщо тільки немає законних підстав для такого припинення, пов'язаного із здібностями чи поведінкою працівника або викликаного виробничою потребою підприємства, установи чи служби.

Як встановлено п.п. «а» п. 2 ст. 9 Конвенції МОП № 158 тягар доведення наявності законної підстави для звільнення, як це визначено в статті 4 цієї Конвенції, лежить на роботодавці.

В судовому засіданні обставини справи встановлюються за допомогою доказів. Доказами по цивільній справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку суд встановлює наявність або відсутності обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ч.1ст. 57ЦПК).

В Україні визнаються частиною національного законодавства норми міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Це насамперед договори, ратифіковані Верховною Радою України.

Відповідно до Конституції України та Закону України «Про міжнародні договори України» норми міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, слід застосовувати у внутрішньому правопорядку України в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж

передбачені законом України, повинні застосовуватися правила міжнародного договору.

Це твердження ґрунтується на ст. 27 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., учасницею якої є Україна: «...учасник не може посилається на положення свого внутрішнього права як на виправдання для невиконання ним договору». Відповідно, державні органи й органи місцевого самоврядування не мають права звужити чи скасувати своїми нормативно-правовими актами будь-які зобов'язання, що містяться в чинному міжнародному договорі. Тому, якщо нормативно-правовий акт, прийнятий після надання Верховною Радою України згоди на обов'язковість міжнародного договору, встановлює інші правила, ніж передбачені в міжнародному договорі, слід застосовувати правила, передбачені цим договором.

З дати надання Верховною Радою України згоди на обов'язковість міжнародного договору не можуть застосовуватися норми Внутрішньодержавних нормативно-правових актів (за винятком норм Конституційних актів), що суперечать нормам цього договору

У аналогічній справі №6-5269св13, що розглядалась Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ 17 квітня 2013 року судом касаційної інстанції було встановлено – «У п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 року № 9 (із змінами) «Про практику розгляду судами трудових спорів» судам роз'яснено, якщо місячний чи тримісячний строк пропущено без поважних причин, у позові може бути відмовлено з цих підстав. Проте оскільки при пропуску місячного і тримісячного строків у позові може бути відмовлено за безпідставністю вимог, суд з'ясовує не лише причини пропуску строку, а й усі обставини справи, права та обов'язки сторін.

Таким чином, відмовити в позові через пропуск строку звернення до суду можливо лише в тому разі, коли позов є обґрунтованим а причини пропуску строку не є поважними.

Зазначених положень закону районний суд не врахував, відмовив у позові через необґрунтованість позову та пропущення строку звернення до суду, проте причини пропуску цього строку не з'ясував. Посилання суду на відсутність клопотання про поновлення строку звернення до суду є неправильним, оскільки при вирішенні трудового спору суд має з'ясувати як усі обставини у справі, так і причини пропуску строку.»

У наступній аналогічній справі №6-3331св06, що розглядалась Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ 21 березня 2007 року судом касаційної інстанції було встановлено – «Постановляючи рішення та відмовляючи в задоволенні позову про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та відшкодування моральної шкоди, пославшись при цьому лише на пропуск позивачем місячного строку для звернення до суду з відповідним позовом (ч.1 ст. 233 КЗпП України), суд не перевіряв усіх обставин звільнення та причину пропуску строку, не з'ясував повно всі

обставини справи і дійшов передчасного висновку про необхідність відмови в задоволенні вимог.

Також суд не з'ясував питання відповідності розірвання трудового договору вимогам чинного законодавства, зокрема, чи дотримані роботодавцем вимоги ч.2 ст. 40 та ч.2 ст. 42 КЗпП України.

Крім того, у кожному випадку суд зобов'язаний перевірити і обговорити причини пропуску строків, передбачених ст. 233 КЗпП України, а також навести у рішенні мотиви, чому він поновлює або вважає неможливим поновити порушений строк.

В іншій аналогічній справі №640/4268/15-ц від 27.04.2016 року, що розглядалась Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ 17 квітня 2013 року судом касаційної інстанції було встановлено – «Суд першої інстанції, поновлюючи строк звернення до суду, з яким також погодилася колегія суддів апеляційного суду, виходив з того, що оскільки позивач із оспорюваними наказами про звільнення не погодився, доклав зусиль для поновлення свого порушеного права (звернувся 29 січня 2015 року до Держинського районного суду м. Харкова з позовом про скасування наказу, поновлення на роботі, який ухвалою Держинського районного суду м. Харкова від 20 лютого 2015 року повернуто позивачу на підставі ст. 115 ЦПК України у зв'язку з порушенням правил підсудності), не ставився зневажливо до питання про захист своїх прав та строк пропущено на нетривалий час (06 березня 2015 року звернувся до суду з даним позовом), а тому наявні підстави для поновлення такого строку, що не суперечить вимогам ст. 234 КЗпП України»

Правова позиція Верховного Суду України в подібних правовідносинах, викладено в Постанові від 5 липня 2017 року по справі № 6-1033цс17, де зазначено, що:

«Відповідно до статті 233 КЗпП України працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення – в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.

У разі порушення законодавства про оплату праці працівник має право звернутися до суду з позовом про стягнення належної йому заробітної плати без обмеження будь-яким строком.

Для звернення власника або уповноваженого ним органу до суду в питаннях стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, встановлюється строк в один рік з дня виявлення заподіяної працівником шкоди.

Встановлений частиною третьою цієї статті строк застосовується і при зверненні до суду вищестоящого органу.

Повторюючи загальне правило про те, що строк для звернення обчислюється з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про

порушення свого права, стаття 233 КЗпП України конкретизує це правило стосовно звільнення працівника.

В цьому разі строк обчислюється з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки із записом про звільнення.

Відповідно до статті 234 КЗпП України у разі пропуску з поважних причин строків, установлених статтею 233 цього Кодексу, районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд може поновити ці строки.

Разом з тим, якщо строк звернення до суду, установлений статтею 233 КЗпП України, пропущено без поважних причин, суд відмовляє у задоволенні позовних вимог у зв'язку з пропуском зазначеного строку.

До такого ж правового висновку дійшов і апеляційний суд, ухвалюючи рішення про відмову у задоволенні заявлених позовних вимог працівника, установивши, що вимоги позивача є обґрунтованими, однак строк для пред'явлення позову, установлений статтею 233 КЗпП України, пропущено без поважних причин, оскільки трудову книжку із записом наказу про звільнення позивач отримав 8 вересня 2014 року, про що в книзі обліку трудових книжок міститься особистий підпис позивача, а з позовом про поновлення на роботі він звернувся до суду 31 серпня 2015 року й клопотання про поновлення пропущеного строку позивач не заявляв.»

([http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/837E20EC524E708AC22581680047148A](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/837E20EC524E708AC22581680047148A))

В Цивільному Законодавстві за ступенем самостійності сторін у встановленні строків вони поділяються на:

- імперативні, тобто такі, що не можна змінити
- диспозитивні, тобто такі, що можуть бути змінені

Якщо норма цивільного права містить у собі правило, яке учасники цивільного обороту не можуть змінювати за своїм розсуд, то дана норма є імперативною. Якщо ж норма цивільного права містить у собі правило, що учасники цивільного обороту можуть змінювати за своїм розсудом, то така норма є диспозитивною. В силу специфіки регульованих цивільним законодавством суспільних відносин більшість норм цивільного права носить диспозитивний характер.

Фактично тільки на момент виявлення порушення свого Права працівник може подати позов, а виявлення порушення може відбутись і поза строками позовної давності визначених для трудових спорів.

У пункті 4 постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 від 6 листопада 1992 р. «Про практику розгляду судами трудових спорів» роз'яснюється, що встановлені статтями 228, 233 КЗпП строки звернення до суду застосовуються незалежно від заяви сторін. У кожному випадку суд зобов'язаний перевірити й обговорити причини пропуску цих строків, а також навести у рішенні мотиви, чому він поновлює або вважає неможливим поновити порушені строки.

Враховуючи вище викладене є необхідність уточнення ряду правових норм, а відповідно керуючись ст. ст. 15-17, 19 Закону України «Про статус народного депутата України»,

Прошу підтвердити або спростування наступні питання:

1. При вирішенні трудового спору суд має з'ясувати як усі обставини у справі, так і причини пропуску строку, а відповідно Клопотання (заяву) про поновлення пропущеного строку немає необхідності працівникові подавати до суду.
2. Доказування в трудових спорах здійснює Відповідач – підприємство або установа роботодавець. Наприклад доказує своєчасність вручення трудової книжки, забезпечення.
3. Строки в трудових спорах не є імперативними і підлягають поновленню в разі пропуску позивачем з поважних причин.

Додатки:

1. Копія Постанови Верховного Суду України від 06.04.2016 р. по справі №6-409цс16 з офіційного сайту Верховного Суду України; ([http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B934F3E77494C67EC2257F96003B5CA6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B934F3E77494C67EC2257F96003B5CA6))
2. Копія Постанови Верховного Суду України від 5 липня 2017 року по справі №6-1033цс17 з офіційного сайту Верховного Суду України; [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/837E20EC524E708AC22581680047148A](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/837E20EC524E708AC22581680047148A)
3. Копія Ухвали вищого спеціалізованого суду України від 27.04.2016 року по справі №640/4268/15-ц з реєстру судових рішень (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/57644846>)
4. Копія Ухвали справа №6-5269св13 від 17 квітня 2013 року <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30810745>
5. Копія Ухвали справа №6-3331св06, від 21 березня 2007 року <http://reyestr.court.gov.ua/Review/535074>
6. Копія Ухвали справа № 6-7620св15 від 29 квітня 2015 року <http://reyestr.court.gov.ua/Review/44015390>

Всього - 39 см.

З повагою
Народний депутат України

О.Ю.Вілкул
(посвідчення № 161)